

María Diago és biòloga i exerceix com a consultora ambiental. Experta en temes de sostenibilitat, atresora experiència des del punt de vista tècnic –d’acord amb l’aplicació de mecanismes d’ordenació territorial– i formatiu, ja que ha impartit cursos i màsters universitaris. Al seu currículum figuren llibres com ara *El proyecto necesario. Construir un desarrollo sostenible a escala local y regional* (Universitat de València, 2002) o el *Llibre verd del territori valencià* (Escola Valenciana, 2007). Ha investigat els fluxos de recursos i residus associats a l’economia valenciana, i fins i tot va redactar el treball *Análisis del metabolismo exosomático (recursos y residuos) de las Islas Baleares* a instàncies del primer Pacte de Progrés.

Gràcies a la seua formació, va ser escollida directora general de Canvi Climàtic i Qualitat de la Generalitat Valenciana, sota les ordres del secretari autonòmic de Medi Ambient i Canvi Climàtic, Julià Álvaro. Amb tot, va tenir-hi un pas fugaç, de només sis mesos: el gener del 2016 van rellevar-la del càrrec. Un any després, en la primera entrevista que concedeix després de la seua destitució, Diago assegura que l’aplicació del sistema de dipòsit, devolució i retorn (SDDR) va tenir-ne la culpa. La polèmica llei sobre el reciclatge dels envasos impulsada per Álvaro [vegeu EL TEMPS núm. 1.697] s’acosta al moment clau: el de la seua aprovació o no.

—Ambientalment, des del punt de vista quantitatiu i qualitatiu, l’SDDR és un tema molt menor. Només el 10% dels envasos lleugers són susceptibles de ser recollits a través d’aquest sistema. A més, tampoc no es tracta dels residus més perniciosos, n’hi ha de molt més contaminants. L’SDDR no sols no milloraria significativament les coses, sinó que podria empitjorar-les: com que el contenidor groc no s’eliminarà, caldria implantar un sistema doble de camions, amb el consegüent increment d’emissions a l’atmosfera. En ple segle XXI, no hauria de permetre’s una cosa així.

—**Van destituir-la com a directora general ara fa un any, el 21 de gener del 2016. Va ser triturada per l’SDDR?**

—[Riu.] Sí, es podria dir així. La maquinària de l’SDDR va triturar-me. La gestió dels residus resulta molt difícil, i per aquest motiu vaig decidir-me a estudiar molt a fons els pros i els contres

MARÍA DIAGO

«L’SDDR és un engany, una cortina de fum»

María Diago, ex-directora general de la Generalitat Valenciana, es mostra molt crítica amb el sistema de dipòsit, devolució i retorn (SDDR) que impulsa el Consell.

Entrevista de *Victor Maceda*
Fotografies de *Miguel Lorenzo*

del sistema. Em deien que es tractava de “retornar el casc”, com havíem fet de menuts, però de seguida vaig concloure que la realitat social, ambiental, administrativa i tècnica de la Comunitat Valenciana no té res a veure amb la de 30 o 40 anys enrere. Jo no podia defensar un sistema de retorn d’envasos com aquell, de cap manera. No podia permetre que s’enganyara a la societat valenciana.

—**L’SDDR és un “engany”, doncs?**

—Sí, l’SDDR és un engany, perquè no afecta el nucli dur dels residus.

—**Quan va sentir-ne a parlar per primera vegada?**

—A la tornada de l’estiu [del 2015].

Vaig reunir-me amb Ecovidrio per fer-los saber que pensàvem aplicar un sistema de retorn d’envasos, i també vaig entrevistar-me amb els responsables d’una de les empreses que gestionen residus, als quals vaig suggerir que ens plantejaren algun model per dur-ho a terme. Ràpidament vaig adonar-me que no era possible. No era una qüestió de voluntat, sinó de realisme, perquè parlàvem d’un percentatge d’envasos ínfim. Hi ha problemes ambientals molt més greus.

—**A la resta de la Conselleria sí que hi havia convicció sobre les bondats del sistema?**

—Els tècnics de la direcció general sempre van tenir clar que aquest no era el problema principal. De fet, si parlem de plàstic, resulten molt més perillosos els envasos fitosanitaris que han contingut pesticides i herbicides.

—**La gent relacionada l’SDDR amb el secretari autonòmic, Julià Álvaro, més que no amb la consellera?**

—Sí.

—**Elena Cebrián n’estava convençuda o la’n van haver de persuadir?**

—La consellera és una gran professional, una dona molt preparada, però la Conselleria [d’Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural] és massa gran. Ella llegia la informació que li anaven passant... En veure els entrecants que han sorgit des d’àmbits ben diversos —empresaris, gestors de residus,

fabricants de llaunes, el sector de l’hosteleria... — s’haurà pogut formar una opinió més contrastada.

—**Fins i tot alguns grups ecologistes, s’hi han mostrat crítics. Asseguren que s’estan centrant tots els esforços en una llei que no veuen tan necessària.**

—Si ho analitzem en conjunt i amb perspectiva, l’SDDR és un engany, una cortina de fum per desviar l’atenció dels problemes reals. En cas que s’aplicara no esdevindríem uns referents en temes ambientals, tal com diuen, i hauríem deixat de banda aspectes tan greus com el del tractament dels purins, que són susceptibles de contaminar els nostres aqüífers, ja prou malmesos. Si els recursos econòmics i els esforços mediàtics esmerçats

«Quan la secretaria autonòmica diu que Ecoembes menteix, està dient que els ajuntaments valencians menteixen»

per implantar l’SDDR s’hagueren dedicat a un altre tipus de residus, ens hauria anat més bé. Això sí que hauria significat un avanç, un exemple de gestió ambiental per a unes altres comunitats.

—**En tot cas, és viable implantar l’SDDR a una autonomia en solitari?**

—Si el model s’aplicara només a una comunitat, no tindria l’efectivitat que comenta el secretari autonòmic. La unitat de mercat complicaria molt les coses. Ja ho han advertit els fabricants de llaunes, el president de [la cadena de supermercats] Más y Más i alguna altra gent.

—**Quin cost comportaria el sistema?**

—Van destituir-me i no vaig tenir l’ocasió de comunicar-ho, però la despesa és molt elevada. Costaria entre un 30% i un

35% del que ara mateix costa la gestió dels envasos lleugers. Hi ha el cost d’implantació i el de manteniment. A Alemanya paguen 789 milions d’euros anuals... En una situació econòmica adversa, no em sembla la cosa més adient. No parlem de reutilització, sinó de fondre el material i reciclar-lo!

—**Els defensors de l’SDDR denuncien que Ecovidrio i Ecoembes, que monopolitzen el reciclatge a l’Estat espanyol, actuen com a lobbies.**

—Si un *lobby* posseeix l’exclusiva de la gestió d’uns residus determinats, es pot dir que Ecoembes i Ecovidrio ho són, és clar que sí. Ara bé, aquesta matèria és regida per una llei marc de residus, caldria no oblidar-ho. El problema no és que hi hagen sorgit resistències, cosa que era previsible; es tracta de valorar si el nou sistema generaria un gran benefici ambiental o no. Jo pense que no, i de fet són molts els que s’hi han manifestat en contra. A mi, personalment, em preocupa bastant més què està passant amb tots els residus que se’n van fora de la Comunitat Valenciana perquè no hi ha un lloc on gestionar-los com toca. Què passa amb els consorcis que no disposen d’un abocador ni d’una planta de tractament com cal? Aquest és el nucli dels problemes i no cap altre. Tampoc no s’està posant en pràctica una política seriosa de minimització de residus urbans. Dit això, ja em sembla bé que s’avance en la gestió dels envasos lleugers, però de manera eficient.

—**L’SDDR no és eficient?**

—Jo crec que no serà eficient.

—**Ecoembes assegura que el 74% dels envasos valencians acaben reciclats, però la Generalitat en rebaixa la xifra al 20% o el 25%. Qui té la raó?**

—Ecoembes facilita les dades que li comuniquen els ajuntaments. Les recopila i les publica, que és la seua obligació. Quan la secretaria de Medi Ambient diu que Ecoembes menteix, està dient que els ajuntaments valencians menteixen. Les dades d’unes altres associacions confirmen que l’índex de recuperació d’envasos ronda el 73%. →

→ —Com es pot saber?

—Pel pes. Encara més, si llancem una bossa que conté envasos al contenidor gris, quan el fem arriba a la planta de tractament, la maquinària els separa per poder-los reciclar. Aquesta fracció recuperada, s'embala, es pesa i torna al mercat, on inicia un nou cicle de vida. Precisament, una de les qüestions que sí que ens situaria a l'avantguarda en temes de sostenibilitat seria la posada en marxa d'un rebut separatiu, pel qual sabríem quant recicla cada veí, i què li costa això a l'administració. Qui se situara a la mitjana o per sota, n'eixiria beneficiat, i qui no, ho pagaria a la factura.

—Aquest sistema que comenta també seria de difícil aplicació, però.

—La informatització ha avançat molt. El consorci de València Interior [que aplega 61 municipis petits], un dels que funciona millor, ja fa temps que va introduir Mi Cuenta Ambiental, gràcies a la qual, si recicles allò que et diuen, pots obtenir un descompte a la factura. Al capdavant, es una qüestió de justícia ambiental.

—Justícia ambiental?

—Sí. A la Comunitat Valenciana superem el 80% de recuperació dels envasos de vidre, una mica per sobre de la mitjana espanyola. És just que la gent que té unes pràctiques responsables haja de pagar 10 cèntims per envàs –com a mínim– per tal de gestionar el sistema? No resultaria més positiu estudiar les causes reals dels envasos que veiem per terra i als rius, i quins col·lectius en tenen la culpa?

«És just que la gent que té unes pràctiques responsables haja de pagar 10 cèntims per envàs per tal de gestionar el sistema?»

Les imatges de carrers bruts que s'ha encarregat de difondre la secretaria autonòmica corresponen a grans esdeveniments musicals, festes populars o períodes turístics importants. Aquesta gent es preocuparà de retornar l'envàs a la botiga de torn, abans d'agafar l'avió de tornada? A més, l'envàs ha d'estar en perfecte estat.

—Per què diu que seran 10 cèntims “com a mínim”?

—Perquè no hi ha cap estudi sobre el cost global del sistema, i per tant, en podrien ser més.

—Retorna, un ens “sense ànim de lucre” integrat per empreses de reciclatge, sindicats i ONG ambientals, pressiona perquè s'instale l'SDDR al País Valencià. Es tracta d'un altre lobby?

—Retorna és una plataforma estatal constituïda per publicitar les bondats de l'SDDR. Desgraciadament, per raons d'agenda, no vaig poder reunir-me amb ells el dia que van venir a la Conselleria. Com a directora general, però, la meua

obligació consistia a escoltar els actors implicats, i en aquest cas, implantar qualsevol sistema novel·lós, com per exemple l'SDDR, amb el màxim consens possible.

—Troba a faltar més diàleg?

—Treballar pel consens significa que totes les parts han de cedir una mica a la recerca dels punts comuns. Cap d'elles no aconsegueix el màxim dels seus objectius, però s'arriba a un escenari confluent. Si et mantens ferm, no importa el nombre de reunions que celebres, perquè mai no arribaràs a un consens.

—Què li va semblar la jornada “Tornar el casc 2.0”, celebrada el propassat 29 de novembre?

—Primer de tot caldria dir que la paraula “casc” està completament desfada, ningú no la fa servir [riu]... Em va semblar molt arriscada per part de la secretaria autonòmica de Medi Ambient, i per part del president de la Generalitat, molt prudent, perquè va insistir que un tema tan delicat –i tan menor, afegiria jo– no pot gestionar-se amb imposicions. Ell sí que va exhibir el tarannà conciliador que ha d'imperar en un Govern bipartit.

—És un programa de neteja, més que no de reciclatge?

—Sí, és un miratge, sobretot perquè els envasos que poden estar bruts –un bric de llet, una botella d'oli o un pot de tomaca– no són acceptats per l'SDDR.

—Les màquines sí que millorarien la qualitat del producte reciclat, però.

—I qui compraria aquest material? Es vendria al millor postor, com passa a Alemanya, que ven a la Xina tot allò que recull a través del sistema de retorn. En una conjuntura com la present, de canvi climàtic, les emissions de CO₂ derivades del seu transport serien molt nocives.

—Com acabarà tot plegat?

—M'agradaria que la gestió dels residus de la Comunitat Valenciana se centrara de nou en els problemes reals i no en uns altres de superficials. Hem d'avançar cap a la professionalització dels consorcis de residus, dels ecoparcs...

—Veurem les màquines, finalment?

—Espere que no. ●